

Rekabet, kaynak verimliliğinden geçiyor

İSTANBUL Sanayi Odası Başkanı

Erdal Bahçivan,

artık rekabet gücünü sadece fiyat ve kalitenin değil, kaynakları verimli kullanmanın da belirlediğini vurguladı. Döngüsel Ekonomi Forumu İstanbul'da konuşan Bahçivan, "Avrupa Yeşil Mutabakatı başta olmak üzere uluslararası ticarete yönelik düzenlemeler bu yeni rekabet paradigmasını çok net ortaya koyuyor" dedi. Finlandiya Büyükelçisi Pirkko Hamalainen de "Döngüsel ekonomiye geçiş, Türkiye'nin sanayi kaynaklı sera gazı emisyonunu yüzde 15'e kadar azaltabilir, farklı sektörlerde 150 bin iş yaratabilir" dedi.

Hülya KESKİN ORUÇOĞLU/SÖZCÜ

Özge
ÖnerEkonomi doçenti. Cambridge
Üniversitesi'nde öğretim üyesi.

Bu ara Mehmet Şimşek ve artık "yeni" de olmayan yeni ekonomi yönetimi-ne ne zaman baksam aklıma Ülkü Tamer'in "Konuşma" şiirindeki diziler geliyor. Neden diye sorarsanız, meselenin özüne en başından beri bir türlü vakfı olmadıklarını ya da olmak istemediklerini, üzerine bir de sürekli öfkeyle tepindiklerini görüyorum. Sabahın akşamı ekmeğe satıyorlar ama vergi vermiyorlar diye fırıncılara veyansın etti mesela daha birkaç gün önce. Ekonomik durumu ne olursa olsun kimse vergi vermek istemiyormuş memlekette. Neden acaba?

Ekonomiyi bir denklem indir-gemeye gerekirse, bugün Türkiye'de tablo kabaca şöyle:

Talep bastırılmış, arz zayıf, vergi artmış, faiz yüksek, enflasyon inatçı, katma değer erimmiş, tüketim cezalandırılmış.

Bu denklemde üretim dışındaki her değişkenin üzerine gidiliyor, ama üretimin kendisi hâlâ sabit sayılıyor. Bir Allah'ın kulumun da aklına iki senedir acaba üretimi ve dahi katma değeri artırsak bir yaraya merhem olabilir miyiz demek gelmiyor. O kadar ki bu ay içinde hem **İSO** hem de **MOSTAD** aynı çıkışı yaptı: **Türkiye sanayisi zayıflıyor, sanayi küçülüyor, üretim-istihdam geriliyor.**

Oysa gerçek denge, arz ve katma değerle başlar; vergi, faiz ve enflasyon ancak onları tıverdir. Bizse türevlerle uğraşırken fonksiyonun kendisini kaybettik.

Bir ekonomi, arzun denciliyle, talebin cesaretiyle, verginin adaletiyle, faizin ınsafıyla, enflasyonun ahlakıyla, katma değerle aklıyla, tüketicinin ölçüsüyle ayakta durur. Bu değişkenlerden birini dışarda bıraktığınızda, sistem refah değil, çözümsüz gereken yeni bir problem üretir. Kısacası Türkiye bugün iktisadın temel denklemini tersinden çözüyor: Üretim yerine vergi, güven yerine faize, değer yerine tahsilatı yaslanıyor.

Fakat üretilemeyen bir değeri vergilendirmesiz. Dolayısıyla sürekli cin fikrini yeni vergi kesifleriyle insanlara saç baş yolduran çözümlere gidersiniz.

Vergiye terbiye

Türkiye'de vergi adaletsizliği artık bir yapısal özelliğe dönüşmüş durumda.

Toplanan her 100 liralık verginin yaklaşık yüzde 65'i dolaylı, yani tüketim üzerinden; yalnızca yüzde 35'i dolaysız, yani gelir veya servet üzerinden alınıyor.

Bu tablo, devletin kimin sırtına yük bindirdiğini açıkça gösteriyor: **Kazanan değil, harcayan; servet sahibi değil, maaşlı çalışan; üretici değil, tüketiciler vergilendiriliyor.**

Kısacası, gelir dağılımı bozuldu-ka, vergi sistemi o adaletsizliği değil, tam tersine o adaletsizliğin devamını finanse ediyor.

Yeni vergi paketi de bu yapının bir uzantısı. Meclis Plan ve Bütçe Komisyonu'na sunulan taslak, ekonominin en kolay hedefini sunuyor: Güdülcek ya-şam. Benim adına yaşatmayarak yönetmek dediğim bir iktisadi anlayışın izandan, vicdandan, empatiden yoksun yaklaşımı devam!

Konut kira gelirlerinde 47 bin liralık istisna kaldırılıyor; tapu ve ruhsat harçları yüzde 50'ye kadar artıyor.

İkinci el araç ticareti yıllık sabit harca bağlanıyor. Kurumlar vergisinde indirimi oran için getirilen dört yıllık süre kuralı, uzun vadeli yatırım teşviklerinin indirilmesini zedeliyor. Buna karşılık, kamu kaynakla-

Türkiye, üretim yerine vergiye, değer yerine tahsilatı yaslanıyor. Arz zayıf, faiz yüksek, enflasyon inatçı; ekonominin bütün türevleriyle uğraşırken fonksiyonun kendisi unutuldu. Oysa üretilemeyen bir değeri vergilendiremezsiniz

Cumhuriyet'in kalkınma inancı, üretimi bir gelir kapısı değil bir karakter meselesi olarak görüyordu. Bugün o inancı yeniden hatırlamak gerekiyor; çünkü üretmek yalnızca ekonomi değil, aidiyet ve özgürlük meselesidir

nından beslenen büyük sermaye çevrelerine af, erteleme, yapılandırma olanakları tanınmaya devam ediyor.

Resmi bütçe sonuçları ise başka bir gerçekle yüzleştiriyor: Toplanan her 100 liralık verginin 21.4 lirası doğrudan faiz ödemelerine gidiyor. 2015'te bu oran 12.5 liraydı. Yani vergi, üretimi büyütmenin değil, borcu döndürmenin aracı haline geldi. Ekonomi yönetimi "mali disiplini" diyerek aslında faiz disiplini sürdürüyor. Kasaya giren para üretimin çarkını çeviriyor; bütçedeki açıkları kapatmak için yine finans sektörüne geri dönüyor.

Vergi artışlarının bile adaleti kendi içinde bozulmuş durumda. Zira doğrudan gelir ya da servet üzerinden vergi ödeyen kesim vergi afları ve istisnalarla korunuyor.

Bingöl'ün deyimiyle, **"Türkiye'de vergi artık gelire değil, kim olduğuna ölçülüyor."**

Bu tablo, devletin ekonomik rasyonalesinden çok siyasal tercihlerle şekillendiğini gösteriyor; tahsilat kolaylığı, adaletin yerini almış durumda.

Yönetim "Vergi tabanını genişletiyoruz" diyor ama bu genileme yatay değil, dikey. Yani toplumun alt katmanlarına doğru genişliyor.

Kira gelirinden alınan vergi, kayıtlı küçük esnafın harcı, çalışanların maaşından yapılan stopaj...

Hepsi aynı mantığa dayanıyor: Üretilmediğini, çalışanından tahsil et. Bu da Türkiye'nin vergi sistemini bir tahsilat rejimine dönüştürüyor.

Oysa vergi yalnızca bütçeye giren bir kalemdir; bir ülkenin adalet anlayışının, üretim felsefesinin ve yurttaşlık tahayyülünün izdüşümüdür. Nası bir toplum kurmak istediğini, kimi yük bindirip kime alan açtığını en iyi vergi sisteminin anlatır.

Verginin türü, miktarı, kapsamı... Hepsini "Nasıl bir ülke istiyoruz?" sorusuna verilen cevap sayısal halidir. Bu yüzden vergi, iktisadın en felsefi tartışma konusudur.

Çünkü gelir dağılımından üretim biçimine, toplumsal dayanışmadan devletin meşruiyetine kadar her şey onunla şekillenir. Tutarı kadar tutarlığı da önemlidir.

Bir ülkede vergi, üretim sistemiyle uyumlu, adil ve öngörülebilir değilse; orada tahsilat olur, ama ekonomi olmaz. Vergi sadece devletin kasasını değil, yurttaşın vicdanını da doldurabilir.

Bugün Türkiye'de kaybedilen şey tam da budur: **Vergi bir ortaklık hissi değil, cezalandırma aracına haline gelmiştir.**

Üretimi güçlendirmeden vergi artışı yapmak, bir yangını suyla değil dumanla söndürmeye çabalamak gibidir. Gelir artışı yapılan her vergi artışı, fiyatlara eklenen yeni bir satırdan ibarettir. Fiyatlarına vergi getiririz ama konut arzını artırmazsınız kiralar yine artar.

Otomotivde harcı yükseltirsiniz ama üretim kapasitesini geliştirmezsiniz fiyatları yine ırmaz. Kısacası, bugün vergilendirilen

şey üretimsizlik, cezalandırılan ise yurttaşın emeğidir.

Enflasyon ile mücadele... Düy da inanma

İki yılı aşkın süredir uygulanan ekonomi programı, hâlâ "enflasyonla mücadele" adı altında sunuluyor. Ancak bu müdahalelerin biçimi, sorunu çözmek yerine üretim kapasitesini törpüleyen bir tahakkümüne dönüşüyor.

Faiz artışları, idari kur politikaları ve talep kısıtlamaları bir arada yürütülüyor; ama bu kombinasyon fiyatları dizginlemekten çok ekonomiyi rölantide alıyor.

Merkez Bankası politikası faizi Eylül 2025 itibarıyla yüzde 40.5. Gecelik borç verme oranı yüzde 43.5, borçlanma oranı yüzde 39.0 düzeyinde.

Piyasada ortalama ticari kredi faizi yüzde 50.2, ihtiyaç kredisi yüzde 65.7 seviyesinde. Yani finansmana erişim, özellikle reel sektör için hâlâ pahalı ve kısıtlı. Kredi maliyeti, üretimin her girişini kadar belirleyici hale gelmiş durumda.

"Enflasyonla mücadele" söyleminin sonuçları ise rakamlarda gizli. Eylül 2025 TÜFE aylık yüzde 3.23, yıllık yüzde 33.29 olarak açıklandı.

Bir önceki aylara göre düşüş eğilimi kesildi; dezenflasyon süreci durdu.

Daha önemlisi, enflasyonun yapısı değişti: Artış arttı, gıda ya da enerjiden değil, hizmetler grubundan geliyor. Eylül ayında hizmet fiyatları aylık yüzde 4.10, yıllık yüzde 44.7 arttı. Bu katkılı, fiyatların kolay kolay geri gelmeyeceğini gösteriyor.

Merkez Bankası'nın son Enflasyon Raporu'nda da açıkça ifade edildi: "Hizmet fiyatlarındaki katkılı, aşağı yönlü riskleri sınırlamaktadır." Yani, fiyatlar sadece yüksek değil, aynı zamanda inatçı.

Çünkü kira, ulaşım, eğitim ve yeme-içme gibi temel kalemlerin maliyetleri önemli kısmı emek ve kira. Üretim ve yatırım yavaşladıkça, bu sektörlerde verimlilik düşüyor; fiyatlar geriyeye değil, ileriye endeksleniyor.

Firmalar artık maliyet artırmadan da fiyat artırıyor; çünkü herkes gelecekte fiyatların artacağına kesin gözüyle bakıyor.

Biz buna önden fiyatlamaya diyoruz. Yani enflasyonun beklentiyle beslendiği bir döngü...

Sonuçta fiyatlar, maliyetin değil, korkunun fonksiyonu haline geliyor. Para politikasındaki sıkılık, bu irrasyonelliği düzeltmek yerine besliyor; çünkü üretici artık Merkez Bankası'nı değil, kendi endişesini referans alıyor.

Arz tarafındaki göstergeler, bu tabloyu teyit ediyor.

İSO İmalat PMI endeksi Eylülde 46.7; yani sektör hâlâ daralma bölgesinde.

Kapasite kullanımı oranı yüzde 74 civarında; bu, üretimin dörtte birinin atıl olduğu anlamına geliyor. İhracatçı, sabit kur nedeniyle rekabet avantajını kaybetmiş durumda; iç piyasaya ise hem yüksek faiz hem de vergilerle daralmış.

Bu koşullarda yatırım istahı doğal olarak sönüyor, sermayeyi dışarı çıkarmak temayülü artıyor. Kısacası, politika faizini yüzde 40'larda tutarak, talebi kısarak ve kuru bastırarak enflasyonla mücadele etmeye çalışan mevcut anlayış, fiyatları değil, üretimi bastırıyor.

Üretim zayıfladıkça arz daralıyor; arz daralınca maliyet kanalı yeniden devreye giriyor ve enflasyon, özellikle hizmetler tarafında, kalıcı bir tavan oluşturunca. Yani faiz politikasıyla geçici bir sükunet sağlanıyor ama ekonominin dinamosu susturuluyor. Sonuçta fiyat istikrarı sağlanmıyor, sadece üretimsizlik ıstıkrara kavuşuyor.

İşte tam bu noktada mesele artık teknik değil, varoluşsaldır. Çünkü üretimi boğan enflasyonu dizginlemeye çalışmak, bir ekonomiyi değil, bir toplumu küçültmektir. Bu terchi, fiyatları değil, ufkuyu saptırmak bir politikadır.

Üretimsiz büyümenin maliyeti "Duruşlu Osman"

Türkiye son iki yıldır "istikrar" kelimesine sığınıyor. Ama bu tablodaki istikrarlı olan tek şey duraklama.

Büyüme rakamları kâğıt üzerinde hâlâ pozitif: 2025'in ikinci çeyreğinde GSYH yıllık bazda yüzde 4.8, çeyreklik bazda ise yüzde 1.6 arttı. Ne var ki bu büyümenin kaynağı üretim değil.

TÜİK verisine göre **sanayi** sektörü aynı dönemde yalnızca yüzde 0.4 büyüdüyü; buna karşılık inşaat yüzde 6.9, hizmetler yüzde 5.4, kamu yönetimi ve savunma yüzde 5.7 oranında artış gösterdi.

Yani Türkiye'nin büyümesi, üretimden değil, tüketim ve kamudan besleniyor.

İstihdam verileri bu yapısal dengesizliği açıkça yansıtır. 2025 Ağustos itibarıyla işsizlik oranı yüzde 9.4, genç işsizlik yüzde 18.2 seviyesinde. İşgücüne katılma oranı yüzde 54 civarında; bu, OECD ortalamasının 10 puan altındadır.

Sanayi istihdamı ise geriliyor: Son bir yılda imalat **sanayinde** istihdam yüzde 3.9 azaldı.

Yeni yaratılan istihdamın yaklaşık yüzde 70'i hizmet sektöründe; düşük verimlilikli, geçici, güvencesiz işlerde.

Yeni büyüme rakamları artarken, üretimin istihdam katkısı azalıyor. Ekonomi büyüyor, ama iş yaratmıyor; üretim düşüyor, ama fiyatlar artıyor.

Bu tabloyu şimdi üretim altyapısı tamamlıyor. 2025'in ilk sekiz ayında yatırımların toplam GSYH içindeki payı yüzde 24.2'ye geriledi. 2015'te bu oran yüzde 31'di.

Makine-teçhizat yatırımlarında artış hızı yüzde 1'in altında, inşaat yatırımlarında ise yüzde 7'nin üzerinde. Yani yatırım hâlâ betona gidiyor, üretime değil.

Bu da teknolojik dönüşümün yavaşlaması anlamına geliyor: TÜİK'in **sanayi** istatistiklerine göre yüksek teknolojiyi imalatın toplam imalat içindeki payı yalnızca yüzde 3.6.

2020'de bu oran yüzde 3.3'tü; yani 5 yılda neredeyse yarıya düşmüştü.

Verimlilik göstergeleri de aynı hikâyeyi anlatıyor. Kişi başına saatlik üretim 2017'den bu yana reel olarak düşüyor; İLO verisine göre Türkiye'de çalışan başına katma değer

son beş yılda yüzde 4.5 azaldı. Bu da şunu gösteriyor: Çalışıyor, ama her geçen yıl daha az üretiyoruz. Büyüme, emeğin değil, fiyatların katkısıyla oluyor.

Dış ticarette tablo üretimsizliğin dışı yansımaları niteliğinde. 2025'in ilk sekiz ayında ithalat yüzde 2.7 arttı, ihracat yüzde 1.8 geriledi.

Arz maliyeti tablosu ithalatın yüzde 76'sını oluşturuyor. Yani ihracat yaparken bile ithalat yapıyoruz. Böyle bir yapıda üretim büyümüyor, sadece dolarıyor. Her artı değer, zincirin sonunda başka bir ükkeye akıyor.

Üretim ekonomisinin dayandığı üç sacayağı — öngörülebilirlik, beceri, teknoloji — birden aşmıyor. Planlama yok, eğitim sistemi işgücüyle uyumlu değil, teknoloji yatırımları riskli. Türkiye uzun zamandır "yüksek teknoloji ihracatı" oranında yüzde 2'nin üzerine çıkmıyor; bu oran Güney Kore'de yüzde 28, Almanya'da yüzde 18.

Bu koşullarda sermaye, üretime değil, korunmaya yöneliyor. Yeni yatırım yapmak yerine, şirketler nakitte kalıyor, dövizde bekliyor. Yurt dışı yatırım başvurularının son bir yılda yüzde 22 artışı tesadüf değil. Korku artık makroekonomik bir değişken haline geldi.

Üretim, bir varlık iddiasıdır

Türkiye'nin bugünkü iktisadi sıkışıklığı, yanlış politikalarından çok anlam kaybını sonucudur. Cumhuriyet'in kurucu kadroları, ekonomiyi hiçbir zaman salt bir sayı meselesi olarak görmedi; kalkınmayı bir tablo değil, bir karakter meselesi olarak kurdu. 1923 İzmir İktisat Kongresi'nde alınan kararlar, yalnızca üretim planı değil, bağımsızlığın iktisadi tercuemesiydi. "Yerli mal kullanma" çağrısı, tasarruf ögüdü değil, özgüven beyanındı. O inanc, bu topraklarda üretimi bir yurttaşlık biçimine dönüştürdü.

Bugün o inancı yeniden hatırlamak gerekiyor. Üretmek, sadece ekonomik bir eylem değil; aidiyetin, emeğin ve özgürlüğün somut biçimidir. Bir ülke üretmeyi bıraktığında, yalnızca gelirini değil, kendine inanca yetisini de kaybeder. Çünkü üretim, bağımsızlığın en sessiz biçimidir; dış kaynakla değil, kendi emeğiyle ayakta durabilmeyi iradesidir. İktisadın bütün araçları — vergi, faiz, bütçe, döviz — ancak üretile anlam kazanır. Üretim zayıfladıkça, ekonomi yönetimi teknik bir uğraşa dönüşür; ahlakı içeriğini, toplumsal meşruiyetini yitirir.

Bugün ihtiyaç duyulan şey yeni bir program değil, yeni bir üretime diğ. Kalkınma, bir devlet projесinden çok bir toplum inancındır. Emeğin itibarı, bilginin değeri, girişimin özgürlüğü korunmadıkça ne büyüme anlamı olur ne istikrar kalır. Ekonomik göstergeleri bir ülkenin sağlığını değil, yalnızca nabzını ölçer; o nabzın ritmini belirleyen ise üretime dir. Hasta öldükten sonra yapılan işlem check up değil otopsidir. Eczümle mevcut çözüm reçeteleri bir üretime seferberliği olarak ele alınmazlarsa hiçbir iş yaramamaya mahkumdurlar. •

ISO BAŞKANI BAHÇIVAN: GELECEĞE BORÇLANIYORUZ

Rekabet, artık kaynak verimliliğinde

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Erdal Bahçivan, dünyanın sınırlı kaynaklarını korumanın, yenilemenin ve ekonomiye yeniden kazandırmanın en etkili yolunun “döngüsel ekonomi” olduğuna işaret ederek Türkiye **sanayisinin** bu dönüşümü gerçekleştirecek güce ve iradeye sahip olduğunu

söyledi. “Döngüsel Ekonomi Forumu İstanbul”da konuşan Bahçivan, doğal kaynak tüketiminin gezegen sınırlarının ötesine geçtiğini kaydetti. Üretim ve tüketim sistemlerinin, doğanın yenilenme hızına yetişemediğine ve insanlığın geleceğe borçlandığına işaret eden **Erdal Bahçivan**, “Bu-

gün artık rekabet gücünüzü sadece fiyat ve kalite değil, kaynakları ne kadar verimli kullandığınız da belirliyor. Başta Avrupa Yeşil Mutabakatı olmak üzere uluslararası ticarete yönelik düzenlemeler bu yeni rekabet paradigmasını çok net ortaya koyuyor” diye konuştu.

MERVE YİĞİTCAN/08

Rekabeti artık sadece fiyat değil kaynak verimliliği de belirliyor

MERVE YİĞİTCAN

İstanbul ile bölgesel ve küresel düzeyde işbirliğini güçlendirmek ve döngüsel dönüşümü hızlandırmak amacıyla **İstanbul Sanayi Odası (İSO)**, UNDP ve Team Finland ortaklığında; Hollanda, İsveç, Danimarka Başkonsoloslukları ile Norveç Büyükelçiliği iş birliğiyle düzenlenen "Döngüsel Ekonomi Forumu İstanbul" dün gerçekleştirildi. "Mesafeleri Aşmak: Döngüsel Ekonomi için İş Birliği" teması ile düzenlenen forum, Finlandiya İnovasyon Fonu Sitra tarafından yürütülen Dünya Döngüsel Ekonomi Forumu'nun (WCEF) resmi bölgesel etkinliği niteliğini taşıyor. Forumun açılış konuşmasını yapan **İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan**, iklim değişikliği ile mücadelede farkındalık yaratma, daha sorumlu ve bilinçli hareket etmek konusunda yeterli ilerlemenin halen sağlanmadığını söyledi. İklim değişikliğinin etkilerinin giderek daha fazla hissedildiği bir yılı tamamlamak üzere olduğunu vurgulayan Bahçivan, "Üzülerek ifade etmek isterim ki önümüzdeki yıla da bu anlamda umutla bakmakta zorlanıyoruz" dedi.

"Geleceğe borçlanıyoruz..."

Doğal kaynak tüketiminin gezegenin sınırlarının ötesine geçmiş durumda olduğuna işaret eden Bahçivan, "Üretim ve tüketim sistemlerimiz, doğanın yenilenme hızına yetişemiyor ve geleceğe borçlanıyoruz. Bu durum çevresel olduğu kadar ekonomik bir kırılganlığın da göstergesidir. Çünkü üretimin ana unsurlarından olan enerji, su, arazi ve hammadde, küresel değer zincirlerinin, ticaret

İSO Başkanı Erdal Bahçivan, artık rekabet gücünü sadece fiyat ve kalite değil; kaynakların ne kadar verimli kullanıldığının da belirlediğini söylerken, "Uluslararası ticarete yönelik düzenlemeler bu yeni rekabet paradigmasını çok net ortaya koyuyor. Üretim gücü, girişimci ruhu ve insan kaynağı ile Türkiye **sanayisi** bu dönüşümün önemli bir oyuncusudur" dedi.

dengelerinin ve sürdürülebilir kalkınma stratejilerinin de kalbinde yer alıyor. Rekabet gücünün geleceği ise bu kaynakları koruyan ve yenileyebilen ekonomiler arasında şekilleniyor" ifadelerini kullandı. Süregelen dönüşümde **sanayinin**, döngüsellüğün motor gücü olarak öne çıktığına işaret eden Bahçivan, bu dönüşümün Türkiye için de büyük bir fırsat sunduğunun altını çizdi.

"Döngüsel'e yatırım markanın geleceğine yatırım demek"

Bu noktada kısa bir süre önce yürürlüğe giren 2025-2028 Ulusal Döngüsel Ekonomi Stratejisi ve Eylem Planı'nın önemine değinen Bahçivan, şu ifadeleri kullandı: "Biz **sanayiciler**, Türkiye'nin üretim kapasitesi, mühendislik gücü ve bölgesel konumuyla, Avrupa'nın yeşil tedarik zincirlerinde stratejik bir ortağı olduğunun bilincindeyiz. Bunun için uluslararası iş birliklerini derinleştirmek, ortak AR-GE projeleri geliştirmek ve yeni finansal modeller oluştur-

mak büyük önem taşıyor. Yeşil tahviller, sürdürülebilir krediler, etki yatırımları, karbon piyasaları gibi yeni araçlar; **sanayimizin** dönüşüm maliyetinin finansmanına katkıda bulunacak.

Bugün artık rekabet gücünüzü sadece fiyat ve kalite değil; kaynakları ne kadar verimli kullandığınız da belirliyor. Başta Avrupa Yeşil Mutabakatı olmak üzere uluslararası ticarete yönelik düzenlemeler bu yeni rekabet paradigmasını çok net ortaya koyuyor. Üretim gücü, girişimci ruhu ve insan kaynağı ile Türkiye **sanayisi** bu dönüşümün önemli bir oyuncusudur. Atıktan hammaddeye, paylaşımından hizmet ekonomisine uzanan geniş bir yelpazede, ekonomik ve toplumsal değer yaratma potansiyeli taşıyan bu dönüşüm, aynı zamanda yeni iş modelleri, yeni beceriler ve yeni istihdam alanları da yaratacaktır. Bu nedenle döngüsel ekonomiye yatırım yapan her **sanayici**, doğaya olduğu kadar markasının geleceğine ve ülkesinin rekabetçiliğine de yatırım yapmaktadır."

Malzeme yeniden kullanım oranı Türkiye'de %4, AB'de ise %12

Forumun açılışında konuşan Finlandiya Büyükelçisi Pirkko Hamalainen, Türkiye'nin başlattığı Ulusal Döngüsel Ekonomi Stratejisi ve Eylem Planı'na dikkat çekerek, "Bu plan, Türkiye'nin **sanayi** inovasyonunu güçlendirme ve küresel değer zinciri eğilimleriyle uyum sağlama hedefinde önemli bir kilometre taşı" dedi. Dünya Bankası'nın Türkiye Döngüsel Ekonomi Geçiş Raporu'na değinen Hamalainen, "Türkiye'de kişi başı yıllık yerel malzeme tüketimi yaklaşık 13 ton iken, AB ortalaması 14 ton. Malzeme yeniden kullanım oranı, yani geri kazanılan ve yeniden kullanılan malzemelerin payı, yalnızca yüzde 4 civarındadır; bu oran AB ortalaması olan %12'nin oldukça altındadır. Bu oranı küçük bir miktar bile artırmak, ekonomik ve çevresel açıdan büyük etkiler yaratacak" dedi. Hamalainen, "Dünya Bankası tahminlerine göre döngüsel ekonomiye geçiş, Türkiye'nin **sanayi** kaynaklı sera gazı emisyonlarını yüzde 15'e kadar azaltabilir ve geri dönüşüm, yeniden imalat ve paylaşım hizmetleri gibi sektörlerde 150 bin yeni iş yaratabilir. Bu veriler, döngüsel ekonominin yalnızca çevresel bir zorunluluk değil, aynı zamanda rekabet, dayanıklılık ve istihdam için bir ekonomik strateji olduğunu ortaya koymaktadır" diye konuştu.

"Sınırlı kaynaklar döngüsel ekonomi ile korunabilir"

İstanbul Sanayi Odası Başkanı **Erdal Bahçivan**, döngüsel ekonomiye yatırım yapan her **sanayicinin**, doğaya olduğu kadar markanın geleceğine ve ülkesinin rekabetçiliğine de yatırım yaptığını söyledi. Bahçivan, "Döngüsel ekonomi sınırlı kaynakları korumanın, yenilemenin ve ekonomiye yeniden kazandırmanın en etkili yoludur" dedi.

İstanbul ile hem bölgesel hem küresel düzeyde iş birliğini güçlendirmek ve döngüsellğe geçişi hızlandırmak amacıyla **İstanbul Sanayi Odası (ISO)**, UNDP ve Team Finland ortaklığında; Hollanda, İsveç, Danimarka Başkonsoloslukları ile Norveç Büyükelçiliği iş birliğiyle "Döngüsel Ekonomi Forumu" düzenlendi. Formun açılışına **ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan**, Finlandiya Büyükelçisi Pirkko Hamalainen, UNDP İstanbul Bölge Merkezi Direktörü Steliana Nedera ve SITRA Dünya Döngüsel Ekonomi Forumu Direktörü Mika Sulkinoja'nın katıldığı forumda düzenlenen panellerde döngüsel ekonomide küresel gelişmeler, **sanayide** döngüsel üretim uygulamaları, finansman olanakları, yenilikçi çözümler ve teknolojik geliş-

meler ile tasarım odaklı düşüncelerle tasarımla ilgili düşünme başlıkları ele alındı.

Açılıшта konuşan **ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan**, döngüsel ekonominin sınırlı kaynakları korumanın, yenilemenin ve ekonomiye yeniden kazandırmanın en etkili yolu olduğunu söyledi. Bahçivan, "Döngüsel ekonomi, üretim süreçlerinde rekabet avantajı sağlayan bir strateji olmasının ötesinde kaynak verimliliğini artıran, ham mad-

de bağımlılığını azaltan, karbon ayak izini küçültene de bir yaklaşım. Dönüşümde **sanayi**, döngüsellğin motor gücü olarak öne çıkıyor. Çünkü **sanayinin** bu sürece uyum sağlama kapasitesi geniş kapsamlı kalıcı etkiler yaratma potansiyeline sahip" dedi.

Gelin birlikte düşünelim
Sanayilerin Türkiye'nin üretim kapasitesi, mühendislik gücü ve bölgesel konumuyla,

"Gelenekselden ziyade yeni işbirliği biçimleri şart"

Finlandiya Büyükelçisi Pirkko Hamalainen, döngüsel ekonominin, sadece bir çevre politikası değil; geleceğe dair bir vizyon olduğunu söyledi Hamalainen, "Bu vizyon, ekonominin etkisini artırırken doğanın dengesini de korumayı hedefliyor. Kısacası, büyümekle birlikte onarmayı, üretirken korumayı, kazanırken paylaşmayı öğretiyor bize" dedi. UNDP İstanbul Bölge Merkezi Direktörü Steliana Nedera ise "Dünya, iklim

baskılarından dijital dönüşüm, demografik değişimlere ve yeni pazar dinamiklerine kadar köklü bir dönüşüm sürecinin ortasında. Hiçbir aktör bu zorlukları tek başına aşamaz. Geleneksel destek modellerinin ötesine geçen yeni işbirliği biçimlerine ihtiyacımız var. Bu da hükümetlerin, iş dünyasının, finans sektörünün ve toplulukların birlikte çözümler ürettiği çok paydaşlı ortaklıklar anlamına geliyor.

nüşüm maliyetinin finansmanına katkıda bulunacak. Üretim gücü, girişimci ruhu ve insan kaynağı ile Türkiye **sanayisi** bu dönüşümün önemli bir oyuncusudur. Atıktan ham maddeye, paylaşımından hizmet ekonomisine uzanan geniş bir yelpazede, ekonomik ve toplumsal değer yaratma potansiyeli taşıyan bu dönüşüm, aynı zamanda yeni iş modelleri, yeni beceriler ve yeni istihdam alanları da yaratacaktır. Bu nedenle döngüsel ekonomiye yatırım yapan her **sanayici**, doğaya olduğu kadar markasının geleceğine ve ülkesinin rekabetçiliğine de yatırım yapmaktadır. Gelin, birlikte düşünelim, birlikte tasarlayalım, birlikte üretelim. Çünkü inanıyorum ki Türkiye **sanayisi**, bu dönüşümü gerçekleştirecek güce, vizyona ve iradeye sahip."

Avrupa'nın yeşil tedarik zincirlerinde stratejik bir ortak olduğunun bilincinde olduklarını da vurgulayan Bahçivan, sözlerini şöyle tamamladı:

"Bunun için uluslararası iş birliklerini derinleştirmek, ortak AR-GE projeleri geliştirmek ve yeni finansal modeller oluşturmak büyük önem taşıyor. Yeşil tahviller, sürdürülebilir krediler, etki yatırımları, karbon piyasaları gibi yeni araçlar; **sanayimizin** dö-

Sınırlı kaynakların dönüştürülmesini içeren 'döngüsel ekonomi' ISO'da tartışıldı 'Yeni ekonomik model şart'

İstanbul Sanayi Odası (İSO) öncülüğünde, İstanbul'un küresel işbirliğini hızlandırmak amacıyla "Döngüsel Ekonomi Forumu İstanbul" düzenlendi.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ve Team Finland işbirliğinde, Hollanda, İsveç ve Danimarka başkonsoloslukları ile Norveç Büyükelçiliği'nin desteğiyle düzenlenen forumda, sınırlı kaynakların geri dönüştürülmesine dayalı yeni bir ekonomik modelin artık tüm ülkeler için zorunlu hale geldiği vurgulandı.

İSO Başkanı Erdal Bahçıvan, döngüsel ekonominin üretim süreçlerinde rekabet avantajı sağlayan ve hammadde bağımlılığını azaltan bir strateji olduğunu belirterek şöyle konuştu:

"**Sanayi** kalıcı etkiler yaratma potansiyeline sahip. Bunu büyütecek işbirliklerini desteklemeye kararlıyız. Yeni finansal modeller oluşturmak önemli." Finlandiya Büyükelçisi Pirkko Hämäläinen ise döngüsellüğün yalnızca bir çevre politikası olarak görülemeyeceğini

vurgulayarak "Bu vizyon, büyürken onarmayı, üretirken korumayı, kazanırken paylaşmayı öğretiyor. Bu yaklaşım istihdam yaratıyor, inovasyonu teşvik ediyor ve dayanıklılığı güçlendiriyor" dedi.

UNDP İstanbul Bölge Merkezi Direktörü Steliana Nedera, geleneksel destek modellerinin ötesine geçen yeni işbirliği biçimlerine ihtiyaç olduğunu vurgulayarak "Bu, hükümetlerin, iş dünyasının, finans sektörünün birlikte çözümler ürettiği çok paydaşlı ortaklıklar anlamına geliyor" diye konuştu.

SITRA Dünya Döngüsel Ekonomi Forumu Direktörü Mika Sulkinoja da bunun artık "niş bir kavram" olmadığını söyleyerek

"Tasarımı, üretimi ve tüketimi yeniden düşünmeliyiz" diyerek yorumladı.

İflaslar 2026'da zirve yapacak

Allianz Trade 2025 İflas Raporu'nu açıkladı. 2025'te yüksek seyreden küresel ticari iflasların 2026'da yüzde 5 artışla son beş yılın zirvesine ulaşacağı belirtildi. Şirket, 2027 yılında iflaslarda yüzde 1 oranında sınırlı bir düşüş öngörüyor. Türkiye'de ise konkordato anlaşmalarının iflaslardan iki kat fazla olduğu, 2025'te iflas artış hızının süreceği, ancak 2026 itibarıyla bu hızın düşeceği belirtiliyor. Allianz Trade CEO'su Aylin Somersan Coqui, "Büyük ölçekli iflaslar domino etkisi yaratıyor" dedi. İflas riskini arttıran etkenler ise "zayıf ekonomik büyüme, sıkı finansman koşulları ve inşaat ve otomotiv gibi sektörlerde faiz, rekabet ve dönüşüm baskısı" olarak sıralandı.

İSO ile YÖK arasında Eğitim için işbirliği

İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**: "Sanayimizin ihtiyaç duyduğu nitelikli teknikerlerin yetiştirilmesini ve toplumun yükseköğrenim beklentisinin fonksiyonel ve verimli şekilde karşılanmasını amaçlıyoruz" dedi

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı **Erdal Bahçivan**, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ile imzaladıkları meslek yüksekokulları işbirliği protokolüne ilişkin "Sanayimizin ihtiyaç duyduğu nitelikli teknikerlerin yetiştirilmesini ve toplumun yükseköğrenim beklentisinin fonksiyonel ve verimli şekilde karşılanmasını amaçlıyoruz." değerlendirmesini yaptı.

İSO'dan yapılan açıklamaya göre, meclisin ekim ayı olağan toplantısı "Küresel Rekabette Türkiye için Nitelikli İnsan Gücü ve Yenilikçi Ekosistem: Yeni YÖK Vizyonu ve Üniversite-Sanayi İşbirliğinde Dönüşüm" ana gündemi ile Odakule Fazıl Zübü Meclis Salonu'nda gerçekleştirildi.

Bahçivan'ın açılış konuşmasını yaptığı toplantıya, YÖK Başkanı Prof. Dr. Erol Özvar konuk olarak katılarak değerlendirmelerde bulundu. YÖK ile İSO arasında meslek yüksekokulları işbirliği protokolünün de imzalandığı meclis toplantısına, bazı üniversitelerin rektörleri de katıldı.

Protokol ile taraflar arasında "yükseköğretim sisteminde istihdam odaklı dönüşüm" vizyonu kapsamında etkileşim ve işbirliğinin geliştirilmesi amaçları ile Bahçivan protokole dair görüşlerini paylaştı.

Bahçivan, İSO'nun, Türkiye'nin sanayi dönüşümüne yön veren ülkeler arasında yer alması ve rekabette geri kalmaması amacıyla Milli

Eğitim Bakanlığı ile Mesleki Eğitim İşbirliği Projesi (MEİP), İSO Stratejik Dönüşüm Merkezi, İSO Girişim Sermayesi Yatırım Fonu ve İSO Akademi gibi farklı mekanizma ve projeleri hayata geçirerek sanayicileri desteklediğini vurguladı.

Yaptıkları proje ve çalışmalarla nitelikli iş gücünün yetiştirilmesine ve dönüşümüne katkıda bulunduklarını belirten Bahçivan, şöyle devam etti:

olmasının, müfredatın iş dünyasının ihtiyaçları ile eş güdümlü şekilde tasarlanmasının ne kadar önemli olduğunu ortaya koyuyor."

Bahçivan, İSO'nun Milli Eğitim Bakanlığı işbirliği ile yürüttükleri projelere dikkati çekerek, şunları aktardı:

"MEİP ile sanayinin nitelikli ara eleman, teknisyen ihtiyacının karşılanmasında büyük mesafe katettik.

Şimdi bu tecrübemizi kullanarak YÖK ile meslek yüksekokullarına yönelik bir işbirliğini başlatmanın, sanayimize nitelikli teknikerlerin yetiştirilmesinin heyecanını yaşıyoruz."

YÖK ile İSO arasında etkileşim ve işbirliğini geliştirecek protokolle meslek yüksekokullarının eğitim ve istihdam yetkinliklerinin artırılmasını amaçladıklarını belirten Bahçivan,

"Bu dönüşümün başarılı olabilmesi için en kritik unsurlardan biri, nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesidir. Ülkemizde temel eğitimden mesleki eğitime, üniversiteden lisansüstü eğitime kadar hayat boyu öğrenme yaklaşımını da içeren kapsamlı bir reform ihtiyacı kendisini hissettiriyor. Üniversitelerimiz sanayimizin ve iş dünyamızın ihtiyaç duyduğu nitelikli iş gücünün yetişmesinde kritik bir role sahip. Bununla birlikte çoğu zaman üniversiteden mezun olan gençlerimiz ile iş gücü piyasasının beklentileri arasında uyumsuzluklar olduğunu görüyoruz. Bu da yükseköğrenim ile iş dünyasının iç içe

"Sanayimizin ihtiyaç duyduğu nitelikli teknikerlerin yetiştirilmesini ve toplumun yükseköğrenim beklentisinin fonksiyonel ve verimli şekilde karşılanmasını amaçlıyoruz." ifadelerini kullandı.

Bahçivan, gençleri iş hayatına hazırlayan staj uygulamasına ilişkin de şunları söyledi: "Bu konuda ülke genelinde arzu ettiğimiz yerde olduğumuzu söylemek mümkün değil.

Birkaç hafta süren verimsiz yaz stajları yerine öğrenim süresince belli bir zamanın işletmelerde geçirilmesi yoluyla sağlanacak uzun dönemli staj deneyiminin çok daha faydalı olacağını düşünüyoruz." (AA)

Üniversiteyi 3 yılda bitirmek mümkün olacak

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Başkanı Prof. Dr. Erol Özvar, YÖK ile **İstanbul Sanayi Odası (İSO)** arasında Meslek Yüksekokulları (MYO) işbirliği protokolünün imzalandığı etkinlikte yaptığı konuşmada, protokol kapsamında tarafların sorumlulukları arasında, **İstanbul Sanayi Odası'nın** geliştirdiği ve Yükseköğretim Kurulu tarafından uygun bulunan üniversite-sanayi işbirliği modelinin üniversitelerde yaygınlaştırılması, **sanayinin** geleceğe dönük insan kaynağı ihtiyaçlarının ve beceri açığının birlikte tespiti ve

haritalandırılması, ihtiyaç olduğunda yeni programların tasarlanması, İstanbul'daki meslek yüksekokullarının **İstanbul Sanayi Odası** ile birlikte yönetimine ilişkin model çalışmalarının yürütülmesi ve sair hususların yer aldığını kaydetti. Yükseköğretim sisteminde, istihdamla doğrudan bağlantılı, uygulama temelli bir eğitim anlayışını benimsediklerini dile getiren Özvar, şunları söyledi:

"Bu dönem için belirlediğimiz en önemli gündem başlıklarından biri, ön lisans ve lisans düzeylerini kapsayacak şekilde işyerin-

de uygulamalı eğitim modelini bütün üniversitelerimize yaygınlaştırmaktır. Konya, Gaziantep, İstanbul, Bursa, Kocaeli, İzmir ve Ankara olmak üzere 7 ilimizde pilot uygulamalar başlatılacaktır. Lisans düzeyinde de program içeriklerini daha fazla uygulamalı, proje ve araştırma odaklı bir yapıya kavuşturma düşüncemize uygun olarak bazı programlarda teorik yoğunluğun azaltılması ve sadeleştirmeye gidilmesi yönünde somut adımlar atmaya başladık. Arzu eden ve başarılı olan öğrencilerimizin lisans eğitimini 3 yıl içinde bitirmesi mümkün hale gelecektir. Arzu ediyoruz ki başarılı öğrenciler, daha erken mezun olabilsinler. Üniversitelerimiz ikmal kursuna dönen yaz okullarını ortadan kaldırmalı. Yaz okulları üst sınıftan ders alacak şekilde yapılandırılmalıdır." **AA**

Öncelikli hedef, **sanayi**-üniversite arasında köprü kurmak

SEDA GÖK - İstanbul Sanayi Odası (İSO) Meclisi'nin ekim ayı olağan toplantısı "Küresel Rekabette Türkiye için Nitelikli İnsan Gücü ve Yenilikçi Ekosistem: Yeni YÖK Vizyonu ve Üniversite-Sanayi İş Birliğinde Dönüşüm" ana gündemi ile gerçekleştirildi. İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**'ın açılış konuşmasını yaptığı toplantıya Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Başkanı Prof. Dr. Erol Özvar konuk olarak katılarak gündeme ilişkin değerlendirmelerde bulundu. YÖK ile İSO arasında Meslek Yüksekokulları (MYO) iş birliği protokolünün de imzalandığı Meclis toplantısına Bahçivan, **sanayi** ile üniversite arasındaki köprüyü daha da sağlamlaştırmayı, iş birliklerini geliştirmeyi öncelikli hedef olarak gördüklerini söyledi. Özvar ise, İSO ile imzalanacak olan iş birliği protokolünün üniversiteyle **sanayi** dünyası arasında kalıcı ve sistematik bir köprü kuracağını dile getirdi.

Protokol ile taraflar arasında "Yükseköğretim sisteminde İstihdam Odaklı Dönüşüm" vizyonu kapsamında etkileşim ve iş birliğinin geliştiril-

mesi amaçlanıyor. Ayrıca MYO'ların YÖK-İSO iş birliği ile yönetilmesi, eğitim ve istihdam yetkinliklerinin geliştirilmesi, meslek lisesi ile meslek odaklı yüksek öğrenim arasında bağ ve geçişin fayda odaklı güçlendirilmesi, **sanayinin** ihtiyaç duyduğu nitelikli teknikerlerin yetiştirilmesi ve toplumun yüksek öğrenim beklentisinin fonksiyonel ve verimli şekilde karşılanması hedefleniyor.

İSO Başkanı Bahçivan, İSO'nun, Türkiye'nin **sanayi** dönüşümüne yön veren ülkeler arasında yer alması ve rekabette geri kalmaması amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ile Mesleki Eğitim İş birliği Projesi (MEİP), İSO Stratejik Dönüşüm Merkezi, İSO Girişim Sermayesi Yatırım Fonu ve İSO Akademi gibi farklı mekanizma ve projeleri hayata geçirerek **sanayicileri** desteklediklerini vurguladı.

İş dünyasının beklentileri karşılanacak

Yaptıkları proje ve çalışmalarla nitelikli iş gücünün yetiştirilmesine ve dönüşümüne katkıda bulunduklarını belirten Bahçivan, bu dönüşümün başarılı olabilmesi için en kritik

unsurlardan biri, nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesi olduğunu dile getirdi. Türkiye'de temel eğitimden mesleki eğitime, üniversiteden lisans üstü eğitime kadar hayat boyu öğrenme yaklaşımını da içeren kapsamlı bir reform ihtiyacına ihtiyacın olduğunu belirtti.